

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ ЗА ОБСЯГОМ ТРЕНУВАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ У ЮНИХ СКОРОХОДІВ

Сергій МОГИЛЕВСЬКИЙ

Харківський національний економічний університет

Постановка проблеми. В тренуванні юних спортсменів доцільно використовувати великий комплекс засобів, спрямованих на набуття різнобічної фізичної підготовленості, розвиток функціональних можливостей організму й оволодіння технікою фізичних вправ. Спортивна спеціалізація, якій не передувала різнобічна фізична підготовка, часто була причиною невдач у досягненні висот спортивної майстерності.

Вивчення тренувального навантаження і визначення факторів, від яких залежить його (величина, тривалість і інтенсивність), мають велике значення в підготовці юних [1]. Від правильного планування тренувальних засобів і методів залежить успіх спортсменів протягом не тільки спортивного сезону, але, що головне, і всього спортивного шляху.

Однак, на сьогоднішній день вирішення даної проблеми ускладнено у зв'язку з недостатньою обґрунтованістю методики підвищення тренувального навантаження і відсутністю контролю за її впливом на розвиток витривалості в юних скороходів. Це є актуальною проблемою, що має велике практичне значення для удосконалення тренування в юнацькому спорті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних аспектів спортивної ходьби почалися давно, але в основному, вони були спрямовані на вдосконалення методики тренування дорослих спортсменів [2, 3, 6].

Дослідження фізіологічних особливостей спортивної ходьби почалися пізніше [4, 7, 8].

Техніка спортивної ходьби і методика тренування дорослих спортсменів мають достатнє наукове і практичне обґрунтування [5, 8, 9], але питанням методики юних скороходів приділялося недостатньо уваги.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилися у відповідності зі зведеним планом НДР Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України на 2001 – 2005 рр. по темі 02.12. “Теоретико-методичні основи оптимізації системи багаторічного тренування в циклічних видах спорту” (державна реєстрація № 0101U006473).

Мета роботи – перевірити ефективність навантажень, що склалися в практиці тренування юних скороходів, і порівняти їх вплив на зростання спортивних результатів з оптимальними навантаженнями, які рекомендуються науково-методичною літературою.

Результати дослідження та їх обговорення. Для вирішення завдань нашого дослідження були організовані дві експериментальні групи (А і Б).

Тренувальні навантаження експериментальної групи А відповідали рекомендаціям юних скороходів, які прийняті в даний час у практиці і не розходилися з оптимальними показниками з думкою провідних тренерів м. Харкова й області.

Тренувальні навантаження експериментальної групи Б планувалися на основі рекомендацій сучасної науково-методичної літератури, яка присвячена тренуванню юних скороходів.

Розподіл спортсменів по експериментальних групах проводився на основі контрольних іспитів. Практично розходжень між групами за основними функціональними показниками не було ($P > 0,05$).

Розподіл тренувального навантаження в експериментальних групах показав, що експериментальна група А мала більшу загальну величину обсягу тренувального навантаження в річному циклі (на 237 км). При цьому і парціальні обсяги в річному циклі розподілялися нерівномірно. Так, незважаючи на те, що в експериментальній групі А безперервна спортивна ходьба і кросовий біг склали 2019,7 км (85,2%) і 2057,5 км (86,8%) в експериментальній групі Б), в експериментальній групі Б у процентному вираженні до загального обсягу ця величина складала 87,33%. У експериментальній групі А – 78,18%. Таким чином, в експериментальній групі Б основна тренувальна робота ґрунтувалася на навантаженнях аеробної спрямованості при значно менших, ніж в експериментальній групі А тренувальних обсягах спрямованих на розвиток спеціальної витривалості (у зоні аеробно-анаеробної спрямованості).

Так, у групі А ходьба з змагальною швидкістю складала 202,2 км (7,88%), а в групі Б – 102,9 км (4,34%). Таким чином можна стверджувати, що не тільки в абсолютному, але й у процентному вираженні в групі А цей найбільш ефективний засіб тренування використовувався в два рази більше, ніж у групі Б.

Подібне спостерігається й у використанні ходьби з підвищеною, у порівнянні з змагальною, швидкістю (165,2 проти 60,5 км; 5,85% проти 2,29%). Очевидно, що розподіл парціальних обсягів у групі А викликаний прагненням тренерів до більш значного прогресу спортивних результатів.

Педагогічний експеримент тривав один рік. За цей час юнаки-спортсмени I розряду досягли загального річного обсягу тренувального навантаження 1850–2000 км, а юнаки II розряду – 2500 – 3000 км.

Протягом експерименту дотримувалися основні методичні принципи, характерні для тренувального процесу, особливо у відношенні зміни обсягу і інтенсивності навантаження.

У травні – червні 2003 року юнаки обох груп брали участь у серії змагань міського й обласного значення. Найбільшого успіху досягли спортсмени експериментальної групи А на дистанції 5 км, п'ять чоловік виконали норматив I розряду.

Участь юних скороходів в офіційних змаганнях за спортивними результатами показала перевагу методики, яка прийнята в експериментальній групі А.

Визначення показника критичної швидкості, як одного з критеріїв ефективності продуктивності організму, показало перевагу експериментальної групи А (4,15 м/с в експериментальній групі А і 3,98 м/с у експериментальній групі Б), очевидно, є наслідком застосування значно більших тренувальних обсягів в експериментальній групі А. Розрахунок коефіцієнтів кореляції між показниками підтверджує, що чим вище обсяг тренувального навантаження, тим більш тісний зв'язок виявляється між досліджуваними параметрами. Так, в експериментальній групі А високі показники коефіцієнтів кореляції між спортивним результатом, обсягом тренувального навантаження і критичною швидкістю.

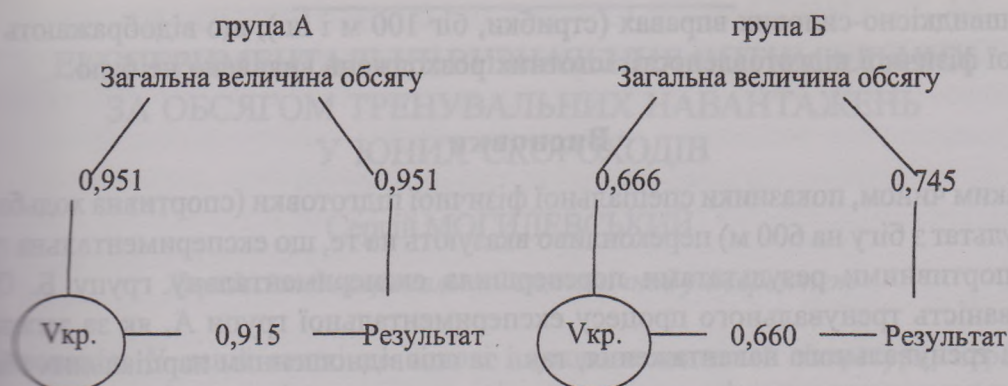

Рис.1. Показники коефіцієнтів кореляції між досліджуваними параметрами

можливістю виявляють більш сильний вплив обсягу тренувального навантаження (рис. 1).

Оскільки тренувальні плани в групах А і Б мали принципові розходження у величинах навантаження, на наш погляд, необхідно було простежити як вплинули ці навантаження на організм юних спортсменів.

Другі контрольні виміри показали, що на більшість показників фізичного розвитку і функціональну підготовленість юних скороходів розходження в тренувальному процесі експериментальних груп А і Б не мали принципового впливу.

В обох групах, як було зазначено вище, покращилися спортивні результати: в експериментальній групі А на дистанції 5 км в середньому з 26 хв. 31,5 сек. до 24 хв. 49,3 сек., у експериментальній групі Б з 26 хв. 30 сек. до 25 хв. 28,3 сек. при відсутності розходжень всередині груп і міжгруповому розходженні при рівні значимості $P < 0,05$. Це говорить про те, що по спеціальній фізичній підготовленості експериментальна група А значно перевершила експериментальну групу Б (24.49,3 проти 25.28,3). Про поліпшення спеціальної фізичної підготовленості свідчать і такі показники, як результати з бігу на 600 м: в експериментальній групі А (середні дані) з 1.54,3 до 1.50,3 у експериментальній групі Б з 1.54,3 до 1.51,0 ($P < 0,05$, $t = 2,83$).

Абсолютна фізична працездатність (PWC170 (кгм/хв.)) також змінилася, але в ході експерименту показник в експериментальній групі А був вище, ніж у експериментальній групі Б. Якщо на початку експерименту в експериментальній групі А показник був $1221,5 \pm 11,39$ кгм/хв., а наприкінці – $1342,2 \pm 14,56$ кгм/хв. ($P < 0,05$), то в експериментальній групі Б він змінився з $1215,3 \pm 17,27$ кгм/хв. на початку до $1224,4 \pm 15,7$ кгм/хв. наприкінці ($P < 0,05$, $t = 2,63$).

Показник відносної фізичної працездатності (PWC170 (кгм/хв./кг)) був трохи вище в експериментальній групі А, але вірогідно значимих розходжень не виявлено ($P < 0,05$, $t = 1,27$).

Здатності розвитку адаптаційно-приспосувальних реакцій організму виявили, що поступове підвищення тренувального навантаження протягом року призвело до зростання рівня фізичної працездатності в обох групах.

Аналіз даних максимального споживання кисню (МСК) показав, що тренувальна програма, яка прийнята в експериментальній групі А, викликає більш суттєві зміни цього важливого показника аеробної продуктивності організму. Так, абсолютні величини) змінилися з 3,14 л/хв. до 3,26 л/хв. ($P < 0,05$, $t = 1,93$), але розходження відносних величин статистично значимих розходжень виявлено не

У швидкісно-силових вправах (стрибки, біг 100 м і ін.), що відображають загальної фізичної підготовленості, істотних розходжень виявлено не було.

Висновки

Таким чином, показники спеціальної фізичної підготовки (спортивна ходьба на 600 м, результат з бігу на 600 м) переконливо вказують на те, що експериментальна група А за спортивними результатами перевершила експериментальну групу Б. Ступінь спрямованість тренувального процесу експериментальної групи А, як за загальною обсягом тренувального навантаження, так і за співвідношенням парціальних обсягів навантаження оптимальніше, ніж навантаження, які використовувалися експериментальною групою Б.

Це говорить про те, що тренувальні навантаження, сплановані за результатами практичної роботи провідних тренерів м. Харкова й області, є більш ефективними. Рекомендації науково-методичної літератури.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення проблем визначення оптимальних за обсягом (величина, тривалість і інтенсивність) тренувальних навантажень у юних скороходів.

Література

1. Волков Л. В. Теория и методика детского и юношеского спорта – Олимпийская литература, 2002. – 295 с.
2. Гайс И. А. За простоту спортивной ходьбы // Лёгкая атлетика. – 1960. – № 1. – С. 14-15.
3. Захаров М. С. Изменение двигательных и вегетативных параметров ходьбы резкой скоростью и в процессе утомления: Автореф. дис... канд. пед. наук. – М., 1974. – 38 с.
4. Калугин А. С., Чуешов А. С. Врачебно-физиологические показатели у юных скороходов в годичном цикле // Тез. VI Всесоюзной научно-практической конференции “Оптимизация системы тренировочных и соревновательных нагрузок в подготовке юных спортсменов”. – Гомель, 1979. – С. 105-106.
5. Коробков Г. В. Спортивное мастерство: тенденция становления // Лёгкая атлетика. – 1972. – № 5. – С. 10-13.
6. Могилевський С. Г. Аналіз практичного досвіду підготовки юних скороходів // Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 9: У 4-х т. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2005. – Т. 3. – С. 357-362.
7. Полозков А. Г. О влиянии различных средств тренировки в подготовке юных скороходов // Лёгкая атлетика. – 1958. – № 1. – С. 16-17.
8. Спиринов А. В., Фруктов А. Л. Ходьба у юношей // Лёгкая атлетика. – 1965. – № 1. – С. 17-18.
9. Ухов В. В. Современная техника спортивной ходьбы // Лёгкая атлетика. – 1965. – № 1. – С. 12-15.
10. Hagberg J. M., Coyle E. F. Physiological determinants of endurance performance as studied in competitive race walkers // Med. & Sci. in Sports & Exerc. – 1982. – № 4. – P. 287-289.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ ЗА ОБСЯГОМ ТРЕНУВАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ У ЮНИХ СКОРОХОДІВ

Сергій МОГИЛЕВСЬКИЙ

Харківський національний економічний університет

Анотація. У даній статті на основі науково-методичної літератури, передового спортивного досвіду, а також ряду досліджень узагальнюються деякі питання, які стосуються об'єму тренувальних навантажень у юних скороходів.

Ключові слова: об'єм, інтенсивність, тренувальне навантаження.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОПТИМАЛЬНЫХ ПО ОБЪЕМУ ТРЕНИРОВОЧНЫХ НАГРУЗОК У ЮНЫХ СКОРОХОДОВ

Сергей МОГИЛЕВСКИЙ

Харьковский национальный экономический университет

Аннотация. В данной статье на основе научно-методической литературы, передового спортивного опыта, а также ряда исследований обобщаются некоторые вопросы объема тренировочной нагрузки у юных скороходов.

Ключевые слова: объем, интенсивность, тренировочная нагрузка.

THE EXPERIMENT DEFINITION OF OPTIMAL VOLUME OF TRAINING LOAD IN YOUNG RACEWALKERS

Sergiy MOGYLEVSKY

The Kharkiv National University of Economics

Abstract. The article deals with the volume of the training loads for young racewalkers on the basis of the scientific-methodological literature, advanced sport experience and researches.

Keywords: volume, intensivity, training load.
